

Lisabonská strategie - čekání na Godota

27.dubna 2005 Petr Duchoň

Nad Lisabonskou strategií, která je v politickém prostředí EU považována za klíčový dokument, se začínají vznášet pochybnosti i v Evropském parlamentu.

Připomeňme si její podstatu. Lisabonská strategie, přijatá v březnu 2000, definuje strategický cíl EU a cestu k jeho naplnění pro období do roku 2010. Cílem je „stát se nejvíce konkurenceschopnou a nejvíce dynamickou znalostní ekonomikou světa, která bude schopná dosáhnout udržitelného ekonomického rozvoje s vyšším počtem a lepší kvalitou pracovních míst a zároveň vyšší sociální soudržností“.

J. M. Barroso, předseda evropské Komise, nazval nedávno tuto strategii „epicentrem reformy EU“. Chápe ji jako prubířský kámen, podle kterého budou obyvatelé zemí EU posuzovat úspěšnost EU jako celku. O významu Lisabonské strategie se přesto začíná pochybovat i mezi lidmi, kteří evropskou integraci dosud téměř bez výhrad podporovali.

Od schválení dokumentu uplynulo pět let. Strategie se nachází takříkajíc v poločase. Proto se EU již od počátku roku 2004 ohlíží zpět a snaží se přitom bilancovat dosažené výsledky. Není to bilancování radostné. Tempo ekonomického růstu v EU je hluboce pod prognózovanými 3% HDP. S konkurenceschopností to vypadá neméně černě. Například podle vyjádření jednoho kapitána automobilového průmyslu by se nemusela za padesát let v EU auta již vůbec vyrábět, protože evropské automobilky nevydrží konkurenční tlak asijských výrobců. Nezaměstnanost je v EU zhruba dvakrát vyšší než v USA. Ve srovnání s nimi se zde investuje podstatně méně do vědy a výzkumu. Chybí také dostatečně silná vůle po nezbytných sociálních reformách, které jsou stále naléhavější. Elementární zjištění, že na sociální vymoženosti a na péči o životní prostředí se musí nejprve vytvořit finanční zdroje, není většinou unijních politiků respektováno.

Bývalý nizozemský premiér Wim Kok, kterému připadla nepříjemná úloha analyzovat Lisabonskou strategii, o ní nedávno prohlásil: „Lisabon je o všem, a proto o ničem.“ Škoda, že se před začátkem analytických prací, které zabraly bezmála rok a vyžádaly si jistě značné náklady, neporadil s naším prezidentem. V. Klaus, domnívám se, by mu stejný závěr sdělil okamžitě, a na rozdíl od analytiků i zdarma.

Kokova zpráva vyvolala diskusi a vzápětí také návrh na revizi Lisabonské strategie. Napříště má být akcentován ekonomický, nikoliv sociální, či ekologický pilíř strategie. Ústředním heslem se má stát ekonomický růst a pracovní příležitosti. Většina unijních politiků spatřuje cestu k cíli pouze v opatřeních, která nejsou veřejností považována za bolestivá a kontroverzní. V revidované strategii tedy ordinují především investice do vzdělávání, vědy, výzkumu a inovací. Zdůrazňují rovněž odpovědnost jednotlivých států za realizaci Lisabonské strategie a nezbytnost masové politické podpory tomuto dokumentu. Skutečnost, že konkurenceschopnost závisí velmi silně na nákladech na práci, na daňové zátěži a dalších parametrech ekonomického prostředí, zůstává stranou jejich pozornosti.

ODS je přesvědčena, že oživení ekonomiky v zemích EU vyžaduje mnohem více, než investovat do vědy a vzdělávání. Je zapotřebí více motivovat k práci, omezit všemožné regulace, usnadnit volný pohyb pracovních sil, služeb, firem, investic a kapitálu, rychle provést nepopulární reformy a vyhnout se přitom politickému úskalí, které nedávno popsal lucemburský premiér J. C. Juncker následujícími větami. „Není problém provést reformy. Problémem je, jak po provedených reformách opět vyhrát volby.“

O tom, že je možné vydat se tímto odvážným směrem, svědčí reformní kroky podniknuté např. na Slovensku. Doufejme, že se slovenským politikům podaří překonat Junckerovo dilema.

Ani revidovaná Lisabonská strategie nepřináší řešení problému. Domnívám se, že probíhající diskuse o nových lákavě znějících formulacích záhy utichne. Lisabonská strategie pak v tichosti skončí jako dokument, který chtěl prosperitu zemí EU významně pozvednout, nicméně ve skutečnosti ji nikterak neovlivnil.

Dokud si vedoucí politici EU neuvědomí zásadní rozpor mezi ambicemi EU a jejími schopnostmi je naplňovat, bude dál pokračovat nynější období čekání na Godota, který nepříjde.

Slabou útěchou nám může být, že časem se problémy EU vyhrotí a politická průchodnost radikálních reforem se zvýší. Cenou za čekání však bude větší bolestivost reforem, v horším případě i ohrožení politické stability.